

ปัญหาความรับผิดตามกฎหมาย กับการใช้ยาเสพติดวัตถุประสงค์ในวัยรุ่น Problems in Legal Liability of Drug Misuse in Teenager

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญกมล ทิพย์มโนสิงห์
- อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- Kwankamol Tipmanosing
- E-mail: kwankamol_tip@utcc.ac.th

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันเด็กวัยรุ่นไม่นิยมที่จะเสพยาเสพติดให้โทษแล้ว อาจจะเป็นเพราะเสี่ยงต่อการที่จะถูกตำรวจจับกุม หรืออาจไม่สามารถนำสารเสพติดบางประเภทเข้าไปในสถานที่บางแห่ง โดยจะใช้ฤทธิ์ที่เกิดจากยารักษาโรคบางประเภทเพื่อให้เกิดอาการเคลิบเคลิ้ม มึนเมา และเกิดความสุขทดแทนสารเสพติดต่างๆ ซึ่งเด็กวัยรุ่นจะใช้ประโยชน์แห่งความเป็นยารักษาโรคนำไปในสถานที่บางแห่งได้ โดยถูกกฎหมาย เช่น ในสถานศึกษา เป็นต้น โดยยาและยาเสพติดยอดนิยมของวัยรุ่นไทยในการนำไปใช้ในปัจจุบัน 3 อันดับแรก ได้แก่ ยาโปรโคดิล® (Procodyl) ยา ترامาดอล (Tramadol) และยาบี 5® (B5) แต่เนื่องจากยาทั้งสามประเภทนี้ไม่ใช่ยาเสพติดให้โทษจึงสามารถครอบครองและหาซื้อได้โดยง่าย แต่กลับมีโทษต่อร่างกายอย่างมากถึงขั้นเสียชีวิตได้ถ้านำมาใช้แบบผิดวัตถุประสงค์ของการใช้ยานั้นๆ ทำให้ผู้ครอบครองไม่มีความผิดแม้จะครอบครองในจำนวนที่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดในจำนวนที่ผู้ขายยาถูกควบคุม วัยรุ่นจึงหาซื้อได้ค่อนข้างง่ายและสามารถกักตุนเพื่อนำไปขายให้แก่กันได้โดยสะดวกและเปิดเผย โดยบทความนี้ได้เสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในระดับหนึ่ง

คำสำคัญ: โปรโคดิล ترامาดอล บี 5 ใช้ยาผิด

Abstract

At present, the use of illegal drug is no longer a popular choice among teenager. This comes down to the risk of being arrested by officer or the obstacle in carrying illegal drug into certain places. Hence, the teenage substitute the substance to other medicine which induces similar effect in order to reproduce the experience of illegal substances. Teenage use the gap in law that allows free movement of medicine into the place of consumption where normal or illegal substance is barred from. This is such as the place of education. The three most popular medicines which is use as a substitute of the drugs are Procodyl® (Promethazine), Tramadol, and B5® (Benzhexol or Trihexyphenidyl). However, as these three medicines are not registered as illegal drug, they are easy to procure yet their harm can be severe and in some case fatal if misused. Thus, those who are in possession of these medicine is not punishable by law even though the number possessed may exceed those allowed to be sold by the pharmacy per one instance. Thus, these new substitute substances are easy to find, easy to use, and are easy to stock both for sale, and distribution can be done openly and freely. This article recommends amending the law to ensure a certain security.

Keywords: Procodyl, Tramadol, B5, Drug Misuse

ความนำ

จากที่มีข่าวรายงานเรื่องเด็กนักเรียนนำยาแก้ปวดประเภท “ ترامาดอล ” (Tramadol) ไปผสมกับเครื่องดื่มแล้วมาจิบและหมดสติในที่สุด และล่าสุดข่าวจับนักศึกษามหาวิทยาลัยรัฐชื่อดังถูกตำรวจจับกุมในข้อหาค้ายาเสพติดให้โทษ โดยทำบราวน์กัญชา ชื่อว่า “บราวน์ตะลุยอวกาศ” ขายทางไปรษณีย์ จึงเห็นได้ว่า ปัจจุบันเด็กวัยรุ่นหันมาดัดแปลงยาเสพติดให้เป็นรูปแบบที่แตกต่างหรือใช้ฤทธิ์ที่เกิดจากยารักษาโรคบางประเภททำให้เกิดอาการเคลิบเคลิ้ม มึนเมา และเกิดความสุขมาทดแทนสารเสพติด หรือเลี่ยงความเสี่ยงทางกฎหมายโดยใช้ความเป็นยารักษาโรคนำติดตัวไปทีใดก็ได้ ไม่ต้องคำนึงว่าสถานที่นั้นต้องห้ามตามกฎหมายหรือไม่ เช่น ในสถานศึกษา¹ เป็นต้น

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ มักแสวงหาความอิสระและประสบการณ์ใหม่ๆ รวมถึงการใช้ยาใหม่ๆ หรือสารเคมีแปลกๆ หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่างๆ เพื่อความบันเทิงจนพัฒนาไปสู่การเสพติดสิ่งดังกล่าว² นอกจากนี้ วัยรุ่นจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองและแยกจากบิดามารดา โดยมีเพื่อนเป็นที่ยืนยันความสามารถในการแยกจากครอบครัว ช่วยให้มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตนเอง เพื่อนจึงมีอิทธิพลมากทั้งด้านบวกและลบ วัยรุ่นจะหวั่นไหวทำดีและความ

รู้สึกของเพื่อนมากกว่าตนเองและครอบครัว ต้องทำให้เพื่อนยอมรับด้วยการทำสิ่งที่แปลกๆ และทำหาย เช่น มีพฤติกรรมใช้ยาแบบผิดวัตถุประสงค์ตามคำท้าทายของเพื่อนเพื่อแสดงพฤติกรรมการมีอำนาจของตนเองต่อหน้าเพื่อน ตลอดจน วัยรุ่นยังขาดประสบการณ์ในชีวิตจริง จึงมีข้อจำกัดในการคิดหาเหตุผลของปัญหาหรือคิดถึงผลกระทบของสิ่งที่กระทำไป ชอบความเสี่ยง และท้าทายจนมักจะไม่คิดถึงผลในอนาคต³ (ศิริวิวัฒน์กุล 2559)

ปัจจุบันยาที่นำมาใช้ผิดวัตถุประสงค์และสารเสพติดยอดนิยมของวัยรุ่นไทย ได้แก่⁴ โปรโคดิล (Procodyl) – 96.7% ปี 5 (B5) – 76.7% กัญชา – 66.7% ยาบ้า – 43.3% กระเทียม – 36.7% บุหรี่ – 33.3% ATC⁵ – 33.3% และยาเค – 23.3% ดังนั้น ในบทความนี้จะเน้นศึกษาถึงการใช้ยาแบบผิดวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่ยาเสพติดให้โทษซึ่งวัยรุ่นไทยนิยมนำมาใช้อันดับต้นๆ อันได้แก่ ยาโปรโคดิล[®]หรือ โปรเมทาซีน (Procodyl[®] หรือ Promethazine hydrochloride) ยา ترامาดอล และยาบี 5[®] (Benzhexol hydrochloride หรือ Trihexyphenidyl) (ยาชนิดนี้เพิ่งนิยมในวัยรุ่นไทยเมื่อไม่นานมานี้) แต่เนื่องจากยา ทั้งสามประเภทนี้ไม่ใช่ยาเสพติดให้โทษจึงสามารถครอบครองและหาซื้อได้โดยง่าย รวมทั้ง ตามจับยากเพราะไม่มีกลิ่น ปัสสาวะไม่เป็นสีม่วง แต่เป็นยาที่มีโทษต่อ

¹ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551. มาตรา 31.

² Brener Nd, Kann L, McManus T, Kinchen SA, Sundberg EC, Ross JG. 2002. “Reliability of The 1999 Youth Risk Behavior Survey Questionnaire.” *J Adolesc Health* 31:336-42.

³ นวพร หิรัญวิวัฒน์กุล, 2559. “การดูแลวัยรุ่นที่ใช้สารเสพติด.” In *ตำราเวชศาสตร์วัยรุ่น Textbook of Adolescent Medicine*, นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์., 549 - 550.

⁴ “การอบรมระยะสั้น ครั้งที่ 6 Comprehensive Adolescent Health Care : Strengthening Adolescent’s Lives.” 24-26 มกราคม 2561. เอกสารประกอบการสัมมนา. กรุงเทพมหานคร.

ร่างกายอย่างมากถึงขั้นเสียชีวิตได้ถ้านำมาใช้แบบ ผิดวัตถุประสงค์

ยาที่วัยรุ่นในปัจจุบันนิยมนำมาใช้แบบ ผิดวัตถุประสงค์

ปัจจุบันนี้ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะพัฒนาการ ของยารักษาโรคต่างๆ ที่มีความรวดเร็วมาก จน บุคลากรทางสาธารณสุขและบุคลากรทางกฎหมาย พัฒนาตาม ไม่ทัน แต่วัยรุ่นไทยกลับเรียนรู้ได้ รวดเร็วในการนำยาบางชนิดมาใช้ในทางที่ผิด วัตถุประสงค์ของการใช้ยานั้นนั้นจนเกิดความ มีนเมาไม่มีสติสัมปชัญญะ⁵ ซึ่งอาจมีผลกระทบทำให้ เกิดอันตรายขึ้นมากมาย เช่น ประสบอุบัติเหตุ หรือ เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่ไม่มีการป้องกัน ภายใต้อิทธิพลของความมีนเมา หรือก่ออาชญากรรม เป็นต้น

โดยยาที่มีใช้สารเสพติดให้โทษที่ผิดกฎหมาย ซึ่งวัยรุ่นไทยปัจจุบันกำลังนิยมนำมาใช้ในทางที่ผิด วัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานมากที่สุด ได้แก่

1. ยาโปรโคดีล® (Procodyl®) หรือโปรเม- ทาซีน (Promethazine Hydrochloride)

“โปรโคดีล®” เป็นชื่อทางการค้าของ

“โปรเมทาซีน” จัดอยู่ในกลุ่มยาต้านฮิสตามีน (Antihistamine) เป็นยาแผนปัจจุบัน มักจะนำมา ผสมรวมกันยาอื่นเพื่อใช้ในการรักษาอาการไอและ อาการภูมิแพ้ มีลักษณะเป็นยาชนิดน้ำสำหรับเด็ก เป็นน้ำเชื่อมใส สีน้ำตาล รสหวาน และมีจำหน่าย ทั่วไปตามร้านขายยา

1.1 ฤทธิ์ของยาโปรโคดีล® หรือโปรเมทาซีน⁷

โปรเมทาซีนใช้เพื่อบรรเทาอาการภูมิแพ้ คลื่นไส้ เมารถ เมาเรือ ไอ ช่วยให้หลับ และ รักษาและบรรเทาอาการไมเกรน⁸ รวมทั้งใช้ในการ ระงับประสาทก่อนการผ่าตัด หรือรักษาอาการทาง จิตประสาท โดยตัวยาจะมีฤทธิ์เข้าไปปิดกั้นกระแส ประสาทในสมองตรงบริเวณหน่วยรับรู้ความรู้สึก ที่มีหน้าที่รับสัญญาณเคมีจากภายนอกเพื่อเชื่อม ต่อส่งสัญญาณให้เซลล์ต่างๆ ทำงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ⁹ แต่โปรเมทาซีนอาจมีผลข้างเคียง ในการกดระบบประสาทหรือสมอง ทำให้หัวใจ เดินเร็ว ความดันโลหิตต่ำ ห้ามใช้กับผู้ที่อยู่ในภาวะ โคมา ผู้ป่วยโรคหัวใจ ผู้มีอาการกลืนเนื้ออ่อนแรง สตรีตั้งครรภ์หรืออยู่ในภาวะให้นมบุตร และใช้อย่าง ระมัดระวังกับเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ที่เป็นโรคลมชัก ผู้ที่เป็นโรคหัวใจ หรือผู้ที่เป็นโรคต่อมลูกหมากโต¹⁰

1.2 โทษของการใช้ยาโปรโคดีล® หรือ โปรเมทาซีนในทางที่ผิดวัตถุประสงค์

⁵ ยาอะมิทริปไทลีน (Amitriptyline) เป็นยาที่ใช้รักษาภาวะซึมเศร้าทั้งในเด็กวัยรุ่น วัยหนุ่มสาว ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ ทำให้สุขภาพ จิตของผู้ป่วยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ปกติแพทย์จะไม่ใช่นี้อย่างยากับเด็กเล็ก อะมิทริปไทลีนจัดเป็นยาอันตราย จึงไม่ควรซื้อยา มารับประทานเอง การใช้ยาเพื่อการรักษา ควรต้องขึ้นกับดุลยพินิจของแพทย์เท่านั้น.

⁶ นวพร ทิรัญวิวัฒน์กุล, 2559. เรื่องเดิม, 549-550.

⁷ เรื่องเดียวกัน.

⁸ อภัย ราษฎร์วิจิตร, “โปรเมทาซีน (Promethazine).” *หาหมอ.com*. <http://haamor.com>. (10 เมษายน 2561).

⁹ พวงทอง ไกรพิบูลย์, “กลุ่มอาการเซโรโทนิน”. *หาหมอ.com*. <http://haamor.com>. (10 เมษายน 2561).

¹⁰ อภัย ราษฎร์วิจิตร, เรื่องเดิม.

เมื่อวัยรุ่นนำยาโปรโคดิล® นี้มาผสมกับยา
 ترامาดอลหรือยาแก้ปวดที่มีส่วนผสมของฝิ่น
 หรือผสมกับน้ำอัดลมที่มีคาเฟอีนแล้ว จะกลายเป็น
 เครื่องดื่มที่ออกฤทธิ์ให้ความรู้สึกมึนเมา¹¹ มี
 อาการมึนงง สลึมสลือ กังวล หงุดหงิด และเคลิ้มสุข
 (Euphories)¹²

แต่ยาโปรโคดิล® นั้น มีจุดเด่นคือ ไม่มีกลิ่น
 แอลกอฮอล์ ราคาถูกกว่าเหล้าหรือเบียร์ ตรวจจับ
 ได้ยาก¹³ หาซื้อง่ายนอกโรงพยาบาล มีรสหวาน
 เพราะมีลักษณะเป็นน้ำเชื่อม (Syrup) และไม่ใช่
 ยาเสพติดให้โทษ ดังนั้น ครอบครัวโปรโคดิล®
 จึงไม่ผิดกฎหมาย ทำให้เด็กวัยรุ่นสามารถหาซื้อ
 ได้ง่ายและนำมาเสพกันโดยไม่ผิดสังเกต

แต่สิ่งที่น่ากลัวของยาชนิดนี้อยู่ที่การควบคุม
 ปริมาณการใช้งานได้ยาก อาจมีการใช้ยา เกินขนาด
 โดยถ้าใช้เกินขนาดในเด็กเล็กจะมีอาการตื่นเต้น
 เกร็ง และประสาทหลอน ถ้าใช้เกินขนาดในวัยรุ่น
 และผู้ใหญ่ก็จะทำให้มีอาการง่วงซึม ชัก และเข้าสู่
 ภาวะโคมา¹⁴ นอกจากนี้ อาจจะทำให้เกิดการหายใจและ
 นำไปสู่ภาวะกล้ามเนื้อบิดเกร็งจนเกิดความเจ็บปวด

มีอาการเพ้อ และการชักเกร็งกระตุกแบบ
 Generalized Tonic-clonic Seizure (GTC) อัน
 เป็นอาการชักที่รุนแรงที่สุด เป็นการชักที่ผู้ป่วย
 จะมีอาการผิดปกติของกระแสไฟฟ้าจากเซลล์สมอง
 ทำให้ แขน ขา ลำตัว เกร็ง และตามด้วยอาการ
 แขน ขา ลำตัว กระตุก หรือกัตุลั่นตนเอง หลัง
 จากนั้นอาจมีอาการแขนและขาอ่อนแรง (Todd's
 paralysis) การชักบ่อยๆ จะส่งผลต่อสมองหรือ
 เกิดอุบัติเหตุได้¹⁵ ซึ่งอาการชักดังกล่าวอาจมีผล
 ทำให้ขาดสติ ประสาทหลอน และอาจช็อคจนเป็น
 อันตรายต่อชีวิตได้¹⁶

2. ยา ترامาดอล (Tramadol)

ยา ترامาดอล มีชื่อเล่นว่า “TAXI” เนื่องจาก
 มีลักษณะเป็นแคปซูลสีเขียวเหลือง มีฤทธิ์ยับยั้ง
 อาการปวดโดยจะมีกลไกการทำงานคล้ายกับการ
 ออกฤทธิ์ของฝิ่น ใช้ในการบำบัดอาการปวดชั้น
 ปานกลางถึงขั้นรุนแรงหรืออาการปวดที่มีความ
 เรื้อรังคล้ายมอร์ฟิน (แต่มีความรุนแรงน้อยกว่า
 มอร์ฟินประมาณ 10 เท่า)¹⁷ อาจใช้บรรเทาอาการ
 ปวดฟัน และอาการปวดจากโรคต่างๆ ที่ใช้ยาแก้

¹¹ Zcooby. “กินโปร, โปรโคดิล คืออะไร? สารเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย”, Zcooby, <http://www.zcooby.com/procodyl-kinpro-formidable-threat/>. (10 เมษายน 2561).

¹² ผู้จัดการออนไลน์. “ขายดีดี “โปรโคดิล” ไซริบเพิ่มความความตาย...ให้ “วัยรุ่น”.” <https://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID>. (18 เมษายน 2561).

¹³ Zcooby. เรื่องเดิม.

¹⁴ โคมา (Coma) เป็นอาการหมดสติไม่รับรู้ต่อการกระตุ้นต่างๆ นานมากกว่า 6 ชั่วโมงขึ้นไป โดยมีสาเหตุจากสมองขาดเลือดหรือขาดออกซิเจน.

¹⁵ สมศักดิ์ เทียมเก่า, “ชักเกร็งกระตุก,” ทาหมอ.com. <http://haamor.com/th>. (18 เมษายน 2561).

¹⁶ Zcooby. เรื่องเดิม.

¹⁷ Sanook!. “ยา ترامาดอล อันตรายถึงชีวิตเมื่อใช้ผิดประเภท.” Sanook!. 20 ธันวาคม 2559, <http://www.sanook.com/health/5749/>. (18 เมษายน 2561).

ปวดชนิดอื่นแล้วไม่สามารถบรรเทาอาการปวดได้ หรือใช้ร่วมกับยาแก้ปวดอื่นเพื่อให้แก้ปวดได้ดียิ่งขึ้น¹⁸

2.1 ฤทธิ์ของยา ترامาดอล

ยา ترامาดอลจะออกฤทธิ์โดยจะไปกระตุ้นหน่วยรับความรู้สึกเพื่อลดความรู้สึกปวดที่รับรู้ผ่านไขสันหลังและมีฤทธิ์กดการทำงานของระบบประสาทส่วนกลางโดยไปเพิ่มการทำงานของสารสื่อประสาทที่ชื่อ Serotonin และ Norepinephrine ซึ่งถ้ามีปริมาณสารดังกล่าวเพิ่มขึ้นที่ไขสันหลังก็จะลดอาการปวดได้¹⁹ แต่ยา ترامาดอลอาจทำให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์หลายอย่าง เช่น คลื่นไส้ อาเจียน ง่วงซึม มึนงง วิงเวียน ชัก ไตวายเฉียบพลัน²⁰ และห้ามใช้กับผู้ป่วยพิษสุราเรื้อรัง ผู้ที่มีประวัติแพ้ยาแก้ปวดกลุ่มยาเสพติด ผู้ป่วยโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจและมีความดันในกะโหลกศีรษะสูง ผู้ป่วยโรคลมชัก และหญิงตั้งครรภ์หรืออยู่ในภาวะให้นมบุตร²¹ แต่ก็มีผลทำให้เกิดอาการเคลิบเคลิ้มหรือเคลิ้มสุข (euphoria) ได้ด้วย

2.2 การใช้ยา ترامาดอลในทางที่ผิดวัตถุประสงค์

ปัจจุบัน วัยรุ่นไทยนิยมนำยา ترامาดอลไปผสมกับยาน้ำแก้ไอจำพวกยาโปรโคดีล® หรือเครื่องดื่มชนิดต่าง ๆ เช่น น้ำอัดลมหรือเครื่องดื่มชูกำลัง ทำให้เกิดอาการข้างเคียงต่อระบบประสาท เช่น รู้สึกสบายและเคลิ้มสุขได้เร็วและแรง ทำให้ผู้ใช้มีความสุขและมีความต้องการใช้ทุกวัน และเมื่อใช้อย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดความต้องการปริมาณยาเพิ่มมากขึ้นจนเกิดการติดยาและจะใช้ยาเกินขนาดจนเกิดอาการประสาทหลอน ชัก หัวใจเต้นเร็ว อุณหภูมิร่างกายสูงกว่า 41 องศาเซลเซียส กล้ามเนื้อกระตุกและเกร็ง (Serotonin Syndrome)²² ซึ่งเป็นภาวะแทรกซ้อนหรือผลข้างเคียงที่รุนแรงและทำให้เสียชีวิตได้²³

3. ยา บี 5® (Benzhexol : B5®) หรือยา Trihexyphenidyl

ยา “บีโฟว์” (Benzhexol Hydrochloride : B5®) มีชื่อสามัญ คือ “Trihexyphenidyl” เป็นยาที่วัยรุ่นน่าจะนำมาใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ได้มากที่สุด เพราะข้อมูลหรือสรรพคุณต่างๆ ของยา บี 5® ไม่ได้มีการเผยแพร่มากนัก โดยยา บี 5® จะมีลักษณะเป็นเม็ด ปุ่มคำว่า B5 ลงบนเม็ดยา กลมแบนสีขาว²⁴ เป็นยาที่ใช้รักษาและบรรเทาโรค

¹⁸ สุทธิสีสังข์, จุฑามณี. “ ترامาดอล (Tramadol) เหยื่อของการนำยาไปใช้ในทางที่ผิด”, บทความเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชน, 29 กรกฎาคม 2556, <http://www.pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/>. (18 เมษายน 2561).

¹⁹ เรื่องเดียวกัน.

²⁰ กองควบคุมวัตถุเสพติด. “ข้อมูลวิชาการและการนำมาใช้ในทางที่ผิดของ Tramadol.” Tramadol, 3 ตุลาคม 2556, <http://narcotic.fda.moph.go.th/welcome.?p=4326>. (18 เมษายน 2561).

²¹ อภัย ราษฎร์วิจิตร, “ยา ترامาดอล (Tramadol)”, หาหมอ.com. <http://haamor.com>. (10 เมษายน 2561).

²² พวงทอง ไกรพิบูลย์, เรื่องเดิม.

²³ Reeves RR, Burke RS, 2008, “Tramadol: basic pharmacology and emerging concepts, Drugs Today(Barc), 44:827-36,

²⁴ เรื่องเดียวกัน.

เฉพาะด้าน คือ อาการข้างเคียงจากการใช้ยาทางจิตเวช²⁵ หรืออาการอื่นที่เป็นผลข้างเคียงจากการใช้ยาบางอย่าง²⁶ หรือรักษาโรคพาร์กินสัน (Parkinsons Disease) อันเป็นโรคทางสมองที่เกิดจากมีเซลล์ประสาทในบางตำแหน่งตายโดยไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัด และสารสื่อประสาทในสมองที่ชื่อว่า “โดปามีน (Dopamine)” มีปริมาณลดลง ทำให้ผู้ป่วยมีอาการสั่นในขณะที่ร่างกายไม่ได้ใช้งาน ร่างกายเคลื่อนไหวช้าลง มีอาการแข็งเกร็ง และทรงตัวลำบาก ดังนั้น การใช้ชีวิตประจำวันจะมีความยากลำบากมากขึ้น อาจมีปัญหาในการพูด การเคี้ยว การกลืน การขับถ่าย การอุจจาระ และมีปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ โดยโรคพาร์กินสันนี้มักพบในผู้สูงอายุ²⁷

3.1ฤทธิ์ของยาบี 5[®]หรือยา Trihexyphenidyl

กลไกของยาบี 5[®]หรือยา Trihexyphenidyl เป็นยาด้านการหดเกร็งของกล้ามเนื้อ ให้ผลยับยั้งโดยตรงต่อระบบประสาทหลักของระบบประสาทอัตโนมัติ ทำหน้าที่ภายใต้แรงกดดันเพื่อให้ร่างกายตอบสนองในการต่อสู้ แต่ก็ยังทำงานเพื่อรักษา

เสถียรภาพในสภาวะทั่วไปด้วยระบบประสาทพาราซิมพาติก และส่งผลในการปรับสมดุลใหม่ของสารสื่อประสาทที่เหมาะสม ลดการแข็งของกล้ามเนื้อที่หดเกร็ง และควบคุมอาการข้างเคียงที่เกิดจากการใช้ยาจิตเวช เช่น อาการกระวนกระวาย กล้ามเนื้อแข็งเกร็ง ลั่นแข็ง ฯลฯ²⁸ จะใช้ในการรักษาโรคพาร์กินสันโดยเฉพาะ

ข้อที่ควรระมัดระวังในการใช้ยาบี 5[®] คือ ควรระมัดระวังขนาดของการใช้ยาซึ่งควรใช้ยาน้อยที่สุด และค่อยๆ เพิ่มขึ้นตามความต้องการยา เพราะบางคนจะมีปฏิกิริยาไวต่อยา ดังกล่าว²⁹ ต้องกะประมาณให้พอดีกับความต้องการหรือน้ำหนักตัว ซึ่งถ้ารับเกินขนาดก็จะเกิดผลข้างเคียง เช่น ประสาทหลอน ใจสั่น หัวใจเต้นเร็ว³⁰ อาการดังกล่าวนี้จะมีรุนแรงขึ้นถ้ามีการดื่มสุราร่วมด้วย³¹ ซึ่งหากผู้ป่วยมีอายุต่ำกว่า 18 ปี แพทย์จะไม่เลือกใช้ยานี้เพราะอาจเกิดความเสี่ยงต่อการได้รับพิษจากยาได้³²

3.2 การใช้ยาบี 5[®]หรือยา Trihexyphenidyl ในทางที่ผิดวัตถุประสงค์

²⁵ Pharmchompoo, “บีไฟว์ ยา “มหาภัย” ที่วัยรุ่นกำลังหลง! แต่รู้ไหมมันเสี่ยงตาย!!,” ผู้จัดการ Online, 7 ธันวาคม 2559, <https://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9590000122116>. (18 เมษายน 2561).

²⁶ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, “B5,” หนังสือที่ ศธ ๐๕๐๕/ว๓๕ ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2557, ถึงมหาวิทยาลัยบูรพา.

²⁷ สลิล ศิริอุดมภาส, “โรคพาร์กินสัน (Parkinson’s disease),”หาหมอ.คอม, <http://haamor.com/th/>. (18 เมษายน 2561).

²⁸ สารสุขภาพยานารู้โดยเภสัชกรอุทัย, “#Artane/#Trihexyphenidyl/#Benzhexol ยารักษา #โรคพาร์กินสัน ที่กำลังกลายเป็นยาใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่เด็กวัยรุ่นนำมาพังก์กัน,” <https://m.facebook.com/216848761792023/photos/a.394181704058727.1073741872.216848761792023/692404127569815/?type=3>. (18 เมษายน 2561).

²⁹ เรื่องเดียวกัน.

³⁰ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, เรื่องเดิม.

³¹ อภัย ราชภูริวิจิตร, “ไตรเฮกซีเฟนิดิล (Trihexyphenidyl),” หาหมอ.com, <http://haamor.com/th/>. (18 เมษายน 2561).

³² เรื่องเดียวกัน.

แม้ว่ายาปี 5[®] จะเป็นยารักษาโรคซึ่งมีคุณสมบัติมากมาย แต่เมื่อมีการใช้ยาเกินขนาด จะสะสมในกระแสโลหิตและเมื่อยาเดินทางไปถึงสมองและระบบประสาทก็จะเกิดอาการประสาทหลอนและมีภาวะเคลิ้มสุข (Euphoria) ได้ก็จริง จึงนำมาเสพร่วมกับยาอื่นๆ เช่น ทรามาดอล หรือ ยาสี่คูณร้อย (4x100) เพื่อให้มีอาการเมานานๆ³³ เมื่อวัยรุ่นไปซื้อยามารับประทานเองเพื่อความสนุกสนาน ก็จะไม่คำนึงถึงขนาดของยาที่ใช้ให้พอดีกับตนเอง ทำให้รับยาเกินขนาดได้โดยง่าย ท้ายที่สุดจะเกิดอาการหัวใจเต้นเร็วหรือซ้ำผิดปกติ หมดสติ หายใจลำบาก มีภาวะชัก มีอาการสับสน และที่สำคัญเกิดประสาทหลอน³⁴ ทำให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นได้

สถานะทางกฎหมายของยาที่วัยรุ่นนิยมนำมาใช้ผิดวัตถุประสงค์

1. สถานะทางกฎหมายของยาที่วัยรุ่นนิยมนำมาใช้ผิดวัตถุประสงค์ในต่างประเทศ

ในสหรัฐอเมริกา ใช้ “ยาโปรโคดิล[®] หรือ โปรเมทาซีน” เพื่อการรักษาภาวะอาการไข้หวัดใหญ่ ภูมิแพ้ เมารถ และคลื่นไส้อาเจียน ตลอดจนระงับอาการทางประสาทและช่วยให้นอนหลับ แต่ในเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 2006 องค์การอาหารและยาประเทศสหรัฐอเมริกา (FDA) ได้ประกาศให้ยาโปรโคดิล[®] หรือโปรเมทาซีนเป็นสารควบคุมและ

ประกาศเตือนให้ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสาธารณสุขและประชาชนระมัดระวังการใช้ยากับเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี เพราะอาจเกิดปัญหาในการหายใจได้ ต้องมีการติดฉลากผลิตภัณฑ์ทั้งหมด และภายใต้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของผลิตภัณฑ์ของสหรัฐอเมริกากำหนดให้ผู้ผลิตยาที่มีหน้าที่ในการทำให้ผลิตภัณฑ์ของตนมีความปลอดภัยมากที่สุด และต้องแจ้งให้ทราบถึงความเสี่ยงต่อการเสพติดในผลิตภัณฑ์นั้น หากไม่สามารถดำเนินการได้ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้ใช้ยาตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการเตือนถึงอันตรายที่ไม่เพียงพอ³⁵

สำหรับ “ยาทรามาดอล” สหรัฐอเมริกาได้พบว่ามีการใช้ยาในทางที่ผิดวัตถุประสงค์และมีการใช้ยาเกินขนาดมากขึ้น โดยในปี ค.ศ. 2008 The Drug Enforcement Administration (DEA) ระบุให้ยาทรามาดอลเป็นเพียงยาที่ควรตระหนัก (drug of concern) และต่อมาปี ค.ศ. 2014 ได้กำหนดให้ยา ทรามาดอลเป็นสารควบคุม³⁶ สำหรับประเทศแคนาดาได้มีการปรับสถานะของยาทรามาดอลให้อยู่ในกลุ่มสารเสพติดที่เป็นสารใน Schedule I ที่กำหนดตาม Narcotic Control Regulations (NCR) แห่ง Controlled Drugs and Substances Act (CDSA) แต่อย่างไรก็ดีในบางประเทศก็ไม่ได้ควบคุมยาทรามาดอลอย่างเข้มงวด เช่น สหราชอาณาจักร ประเทศสิงคโปร์

³³ สารสุขภาพยานานรู้โดยเภสัชกรอุทัย, เรื่องเดิม.

³⁴ อภัย ราชภูริจิต, เรื่องเดิม.

³⁵ FindLaw, “Promethazine HCl”, n.d., FindLaw, <http://injury.findlaw.com/product-liability/promethazine-hcl.html>. (19 April 2018).

³⁶ American Addiction Centers, n.d., “Help for Tramadol Abuse”, <https://americanaddictioncenters.org/tramadol-abuse/>. (19 April 2018).

และประเทศออสเตรเลีย จัดให้ยา ترامาดอล เป็นเพียงยาที่ขายในร้านขายยาที่ต้องมีเภสัชกรและขายได้เฉพาะเมื่อมีใบสั่งแพทย์³⁷

ส่วนยาปี 5[®] นั้นเป็นยาที่ใช้ในการรักษาโรคเฉพาะ เช่น โรคพาร์กินสัน ที่เพิ่งมีผู้ที่ค้นพบที่สามารถนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วทำให้เกิดความมั่นใจได้ แต่ส่วนใหญ่ในต่างประเทศผู้ป่วยจะซื้อยาที่เป็นยารักษาโรคเฉพาะนั้นจะต้องมีใบสั่งยาจากแพทย์ เช่น ประเทศญี่ปุ่น³⁸ หรือสหราชอาณาจักร³⁹ เป็นต้น หลายประเทศจึงไม่เข้มงวดในการควบคุมยาดังกล่าว เพราะมีขั้นตอนที่หาซื้อยากอยู่แล้ว

จะเห็นได้ว่า ในต่างประเทศเห็นความสำคัญของความเข้มงวดในการควบคุมยาที่นิยมนำมาใช้แบบพิศวัตฤประสงค์นั้นแตกต่างกัน ทั้งๆ ที่มีผู้ที่เสพยาติดต่อดังกล่าวและถึงแก่ชีวิตมากขึ้นเรื่อยๆ แต่เนื่องด้วยยาดังกล่าวเป็นยาที่ใช้ในการรักษาโรคด้วย จึงอาจเป็นเหตุให้แต่ละประเทศไม่สามารถจัดการควบคุมที่เข้มงวดได้มากนัก

2. สถานะทางกฎหมายของยาที่วัยรุ่นนิยมนำมาใช้พิศวัตฤประสงค์ในประเทศไทย

กฎหมายไทยกำหนดให้ทั้งยาโปรโคดิล[®] ยา

ترامาดอล และยาปี 5[®] เป็นยาอันตรายที่ต้องขายเฉพาะในร้านขายยาแผนปัจจุบันภายใต้การควบคุมของเภสัชกรและต้องจำหน่ายทั้งแผงหรือทั้งขวด โดยมีข้อควรระวัง คือ ต้องใช้ในปริมาณและในการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคให้เป็นไปตามที่ระบุไว้บนฉลากยาหรือตามคำแนะนำของแพทย์หรือเภสัชกร⁴⁰

โดยยาโปรโคดิล[®] ยา ترامาดอล และยาปี 5[®] มีสถานะเป็น “ยา” ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510⁴¹ เพราะ “ยาโปรโคดิล[®]” มีลักษณะการใช้โดยที่ปกติถือว่าเป็นยาใช้เพื่อบรรเทาอาการแพ้ต่างๆ ส่วน “ยา ترامาดอล” มีลักษณะการใช้โดยที่ปกติถือว่าเป็นยาใช้เพื่อบรรเทาอาการปวดรุนแรงหรือเรื้อรัง และ “ยาปี 5[®]” มีลักษณะการใช้โดยที่ปกติถือว่าเป็นยาใช้เพื่อรักษาโรคพาร์กินสัน แต่ยาทั้งสามชนิดก็เป็น “ยาอันตราย” ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510⁴² ด้วย โดยมีประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการขายยา ข้อ 3 (4) บัญญัติให้ยาโปรโคดิล[®] ซึ่งเป็นยาในกลุ่มแอนติฮิสตามีน (Antihistamine) และยา ترامาดอล ซึ่งเป็นยาในกลุ่ม แก้วปวด อันเป็นยาอันตรายที่ต้องขายในปริมาณที่เหมาะสมตามหลักวิชาการ และต้องไม่

³⁷ ปฐพ รุจนธำรง, “ระดับการควบคุม ترامาดอล (tramadol) ในแต่ละประเทศ”, <http://rparun.blogspot.com/2013/07/tramadol.html>. (19 เมษายน 2561).

³⁸ SITA, “การซื้อยาในประเทศญี่ปุ่น”, <http://si-ta.com/th/buying-medicine-in-japan/>. (19 เมษายน 2561).

³⁹ ชีวิตในต่างแดน, “การรักษาพยาบาลในอังกฤษ”, http://my-lifeinuk.blogspot.com/2014/06/blog-post_28.html. (19 เมษายน 2561).

⁴⁰ กรชัย ฉันทจิราธรรม, “ยาอันตราย (Dangerous Drug)”, <http://haamor.com/th>. (19 เมษายน 2561).

⁴¹ พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510, มาตรา 4 (2).

⁴² พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 4.

เกินปริมาณที่กำหนดต่อคนต่อครั้งการรักษาตามที่ประกาศนี้กำหนด กล่าวคือ⁴³

1. “ยา ترامาดอล (Tramadol)” ขายได้ครั้งละไม่เกิน 20 เม็ดหรือแคปซูลต่อคนต่อครั้ง และห้ามขายให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี ในทุกกรณี และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีหนังสือขอความร่วมมือจากร้านขายยาทุกแห่ง และเภสัชกรผู้ที่รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบันทุกรายร่วมกันควบคุมในเรื่องต่างๆ ได้แก่⁴⁴ เภสัชกรเป็นผู้ขายยาเท่านั้น ห้ามขายให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 17 ปี ขายยาให้กับผู้ป่วยที่มีความจำเป็นทางการแพทย์และไม่เกิน 20 เม็ดหรือแคปซูลต่อรายต่อครั้ง ต้องจัดทำบัญชีซื้อและขายยา และ การสั่งยาจากผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องให้เภสัชกรลงนามรับทราบในใบสั่งซื้อ

2. “ยา กลุ่มแอนติฮิสตามีน (โปรโคดีล®)” ให้ขายได้ครั้งละไม่เกิน 3 ขวด รวมแล้วไม่เกิน 180 มิลลิกรัมต่อคนต่อครั้ง และคณะกรรมการอาหารและยา มีมาตรการกำกับดูแลให้ร้านขายยาจำหน่ายได้ ไม่เกิน 300 ขวดต่อแห่งต่อเดือน

หากพบร้านขายยาไม่ปฏิบัติตามจะถูกพักใช้ใบอนุญาต 120 วัน⁴⁵

ส่วนยา 5[®] หรือ Benzhexol หรือ Trihexyphenidyl อันเป็นกลุ่มยารักษาอาการโรคพาร์กินสัน

(Antiparkinson drugs) ที่มีประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยาอันตราย ข้อ 3 (14) ประกาศให้ยาจำพวกผ่อนคลายกล้ามเนื้อที่ออกฤทธิ์ต่อประสาทส่วนกลาง (Centrally acting muscle relaxants) รวมทั้ง ยารักษาอาการโรคพาร์กินสัน (Antiparkinson drugs) เป็นยาอันตรายที่ขายในร้านขายยาได้แต่ต้องขายและควบคุมการใช้โดยเภสัชกรเท่านั้น⁴⁶

จะเห็นได้ว่า แม้ยาทั้งสามชนิดจะเป็น “ยาอันตราย” ที่ต้องขายภายใต้การควบคุม แต่ก็เป็ดยาที่ใช้รักษาอาการของโรคสามัญธรรมา มีความจำเป็นต้องหาซื้อได้ตามร้านขายยาแผนปัจจุบันทั่วไป

ปัญหาอันเนื่องมาจากการใช้ยาผิดวัตถุประสงค์ในวัยรุ่น

จากการที่มีข่าวของเด็กนักเรียนที่เกิดอาการช็อคอย่างรุนแรงจากการนำยารักษาโรคมาใช้เป็นสารให้ความมึนเมาและเคลิบเคลิ้ม ซึ่งเป็นการใช้ยาในแบบที่ผิดวัตถุประสงค์ของการรักษาโรคของยากลุ่ม ดังกล่าว และยังระบาดมาอย่างวัยรุ่นในระดับอุดมศึกษาอีกด้วย ทั้งๆ ที่มีกฎหมายควบคุมในระดับหนึ่งแล้ว แต่ก็ยังคงมีปัญหาการนำยามาใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์อย่างมากมาย กล่าวคือ

⁴³ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายยา, ข้อ(4.1) และ (4.2).

⁴⁴ หนังสือของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ สร.1009.2/12612 ลงวันที่ 6 กันยายน 2556 เรื่อง มาตรการเข้มงวดในการควบคุมการจำหน่ายยาอันตราย Tramadol.

⁴⁵ พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510, มาตรา 95.

⁴⁶ พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510, มาตรา 32.

1. ปัญหาในการซื้อยาโปรโคดิล[®] ยาพารามาดอล และยาปี 5[®] ได้ในร้านขายยาทั่วไป

แม้ยาโปรโคดิล[®] ยาพารามาดอล และยาปี 5[®] เป็นยาที่กฎหมายกำหนดให้เภสัชกรต้องขายด้วยความระมัดระวัง และมีบทกำหนดโทษแก่ผู้ขายยาและเภสัชกรในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายต่างๆ เพื่อไม่ให้เภสัชกรขายยาตามอำเภอใจ แต่ยาทั้งสามชนิดต่างก็เป็นยาที่ใช้รักษาโรคพื้นฐานของประชาชน เช่น ใช้รักษาอาการแพ้อากาศ หรือใช้รักษาอาการปวดกล้ามเนื้อ จึงมีความจำเป็นที่ต้องให้ประชาชนสามารถหาซื้อได้ โดยสะดวกตามร้านขายยาทั่วไป ส่วนยาปี 5[®] ก็เป็นยาที่จำเป็นต้องใช้ในการรักษาโรค แม้ว่าจะใช้รักษาในโรคเฉพาะทางก็ตาม แต่ก็สามารถหาซื้อได้ตามร้านขายยาทั่วไปที่มีเภสัชกรประจำอยู่ และยาทั้งสามชนิดต่างก็มีได้เป็นยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ดังนั้น จึงเกิดปัญหาในกรณีที่เด็กวัยรุ่นสามารถหาซื้อและครอบครองยาดังกล่าวเพื่อนำมาใช้ในแบบที่ผิดวัตถุประสงค์ได้อย่างไม่มีความผิดตามกฎหมาย หรือซื้อมาสะสมไว้เพื่อขายตามเว็บไซต์อย่างแพร่หลายได้

2. ปัญหาการบัญญัติกฎหมาย

2.1 ปัญหาการไม่มีข้อกำหนดห้ามมิให้ซื้อยาโปรโคดิลหรือโปรเมทาซีนพร้อมกับยาที่ผสมกันแล้วเกิดโทษหรือผลข้างเคียงที่อันตราย

จากการที่ปัจจุบันวัยรุ่นนำ “ยาโปรโคดิลหรือโปรเมทาซีน” มาผสมกับ “ยาพารามาดอล”

แล้วกลายเป็นเครื่องดื่มที่ออกฤทธิ์ให้ความรู้สึกเมาและเคลิ้มสุข โดยการใช้ยาของวัยรุ่นมักจะใช้เกินขนาดจนทำให้มีอาการเข้าสู่ภาวะโคม่าและช็อคเป็นอันตรายต่อชีวิตได้ จะเห็นได้ว่า แม้ยาโปรโคดิลจะเป็นยารักษาอาการพื้นฐานทั่วไป เช่น ภูมิแพ้ ลดน้ำมูก เมารถหรือเมาเรือ แต่เมื่อนำมาผสมกับยาพารามาดอลแล้วกลับออกฤทธิ์รุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต และยาทั้งสองชนิดต่างก็หาซื้อได้ง่ายจากร้านขายยาทั่วไป แม้กฎหมายจะได้กำหนดควบคุมปริมาณการใช้โดยเภสัชกรที่จำหน่ายได้ไม่เกิน 3 ขวดต่อคน⁴⁷ แล้วก็ตาม แต่ในความเป็นจริงยาโปรโคดิลแค่เพียงขวดเดียวพร้อมยาพารามาดอลจำนวนหนึ่งผู้ซื้อก็สามารถนำไปผสมเป็นเครื่องดื่มเพื่อให้เกิดอาการเมาได้แล้ว แต่ไม่ได้มีกฎหมายฉบับใดกำหนดห้ามมิให้ซื้อยาโปรโคดิลพร้อมกับยาพารามาดอลหรือพร้อมกับยาที่เมื่อผสมกันยาโปรโคดิลแล้วเกิดโทษ ดังนั้น ผู้ซื้อที่เป็นวัยรุ่นก็สามารถซื้อทั้งยาโปรโคดิลและยาพารามาดอลคู่กันเพื่อนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ได้อย่างอิสระ

2.2 ปัญหาการที่กฎหมายกำหนดห้ามแต่เพียงมิให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี ซื้อยาพารามาดอล

เนื่องจาก กฎหมายได้กำหนดห้ามมิให้ขายยาพารามาดอลแก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปีนั้น ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการกำหนดอายุที่ต่ำเกินไป เพราะปัจจุบันมิได้มีแต่เฉพาะผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี เท่านั้น ที่นำทั้งยาโปรโคดิล ยาพารามาดอล และยาปี 5 ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของยาดังกล่าว แต่นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่อายุเกินกว่า 17 ปี ก็กำลังนิยมเช่นกัน ดังนั้น เมื่อกฎหมายกำหนดห้าม

⁴⁷ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการขายยา, ข้อ 3 (4.3).

มิให้ขายยา ทรามาดอลให้แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี เท่านั้น ทำให้นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีอายุเกินกว่า 17 ปี สามารถซื้อยาทรามาดอลเพื่อนำมาผสมกับยาโปรโคดีลได้อย่างง่ายดาย และเภสัชกรก็ขายให้ได้อย่างสบายใจไม่ต้องกังวลว่าจะกระทำผิดกฎหมายแต่ประการใด

2.3 ปัญหาในการที่กฎหมายควบคุมและกำหนดโทษแต่เพียงผู้ขายหรือเภสัชกรเท่านั้น

เนื่องด้วย ส่วนใหญ่กฎหมายจะกำหนดให้เฉพาะผู้ผลิตยา ผู้ขายยา และเภสัชกรเป็นผู้ต้องระมัดระวังและควบคุมปริมาณการผลิตยาหรือขายยา และกฎหมายก็กำหนดโทษสำหรับผู้ผลิตยา ผู้ขายยา และเภสัชกรที่ไม่ปฏิบัติตาม⁴⁸ นอกจากนี้ ยังมีประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาหลายๆ ฉบับที่ออกมาเพื่อควบคุมผู้ขายยาหรือเภสัชกรในเรื่องต่างๆ เช่น ควบคุมการขายยาให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาการนำยาไปใช้ในทางที่ผิด⁴⁹ หรือติดตามกำกับ ดูแลการขายยา

เพื่อป้องกันปัญหาการนำยาไปใช้ในทางที่ผิด⁵⁰ หรือต้องทำบัญชีการขายยาอันตราย⁵¹ เป็นต้น ซึ่งเป็น การควบคุมทางด้านฝ่ายผู้ขาย แต่กลับไม่ได้มีกฎหมายฉบับใดควบคุมในปริมาณการครอบครองยาที่มากเกินไปจนความจำเป็นหรือเกินปริมาณที่

เหมาะสมของฝ่ายผู้ซื้อยาเพราะยาโปรโคดีล ยา ทรามาดอล และยาบี 5 ก็มีใช้ยาเสพติดให้โทษจึงครอบครองไว้ได้ไม่มีความผิดตามกฎหมาย ดังนั้น เวียร์จึงสามารถครอบครองยาจำนวนมากๆ จากการซื้อยาหลายครั้งจากหลายร้าน โดยในแต่ละครั้งจะใช้วิธีการซื้อที่ไม่เกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนดควบคุมไว้ และสามารถสะสมยาดังกล่าวเอาไว้ได้ในจำนวนมากเพื่อนำไปใช้ในการแสวงหาความสนุกสนานหรืออาการเคลิบเคลิ้ม หรือเพื่อนำไปขายให้แก่เวียร์ที่ต้องการยาดังกล่าวในจำนวนมาก⁵² โดยไม่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าจะมีการควบคุมปริมาณ วิธีการขาย และการผลิตยาโดยกฎหมายต่างๆ ในหลากหลายระดับก็ตาม แต่การใช้ยาในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ยังคงมีอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะเพื่อพยายามจะแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

1. ควรกำหนดให้ยาทรามาดอลและยาบี 5 ซื้อได้เฉพาะในโรงพยาบาลเท่านั้น โดยบัญญัติในประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายยา

⁴⁸ พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 หมวด 13 และหมวด 14.

⁴⁹ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายยา.

⁵⁰ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง รายการยาที่ต้องรายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.

⁵¹ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง รายการยาอันตรายที่ต้องทำบัญชีการขายยา.

⁵² Lheam-Thong, 2016 “ทรามาดอล” ใช้ผิดถึงตาย!!!, MTHAT, <https://news.mthai.com/webmaster-talk/540035.html>. (20 เมษายน 2561), หรือเพจที่ขายยาทรามาดอล, <https://twitter.com/Leanner33540690/status/971622742742069249>. หรือ <https://www.facebook.com/profile.php?id=100018659168590&lst=624089667%3A100018659168590%3A1522374573>, (19 เมษายน 2561).

จากกรณีนี้ที่ผู้ใดก็สามารถซื้อยาพารามาตลอด และยาปี 5 ได้อย่างง่ายในร้านขายยาทั่วไป จนเป็นเหตุให้เกิดการเสียชีวิตจากการใช้ยาในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ขึ้น

ยาพารามาตลอด ใช้ในการบำบัดอาการปวดขึ้นปานกลางถึงขั้นรุนแรงหรืออาการปวดที่มีความเรื้อรัง และยาปี 5 ใช้ในการรักษาโรคพาร์กินสัน จะเห็นได้ว่า ยาทั้งสองชนิดดังกล่าวเป็นยาที่ใช้ในการรักษาโรคเฉพาะที่เจาะจงซึ่งไม่จำเป็นต้องซื้อได้ทั่วไป เพราะคงไม่มีผู้ที่จะต้องซื้อยาทั้งสองชนิดนี้มากนักและ ผู้ป่วยควรต้องพบแพทย์เพื่อตรวจตามนัดและรับยาอย่างสม่ำเสมอ

ดังนั้น ควรบัญญัติในประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายยา โดยกำหนดให้มีการจำหน่ายยาทั้งสองชนิดแต่เฉพาะในโรงพยาบาล โดยต้องมีใบสั่งยาจากแพทย์ที่กำหนดด้วยยาและปริมาณของยาเท่านั้น ทำให้ผู้ที่มิได้มีความจำเป็นต้องใช้ยาก็จะซื้อยาดังกล่าวได้ยากขึ้น นอกจากนี้ เมื่อมีการกำหนดให้หาซื้อยาพารามาตลอดได้แต่เฉพาะที่โรงพยาบาลและมีใบสั่งยาจากแพทย์เท่านั้น ก็จะเป็นการป้องกันมิให้มีการซื้อยาพารามาตลอดกับยาโปรโคดีลได้โดยง่ายอีกด้วย

2. ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้ครอบครองยาที่มีความเสี่ยงต่อการใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ โดยบัญญัติเพิ่มเติมในหมวดบทกำหนดโทษแห่งพระราชบัญญัติยาฯ หรือบัญญัติในประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายยา

จากการที่กฎหมายเกี่ยวกับยาส่วนใหญ่จะ

ควบคุมและกำหนดโทษเฉพาะฝ่ายผู้ขาย แต่กลับไม่มีการควบคุมทางฝ่ายผู้ซื้อเกี่ยวกับปริมาณการครอบครองยา ทำให้ผู้ซื้อสามารถซื้อยาหลายๆ ครั้งในหลายๆ ร้านจนสามารถสะสมยาดังกล่าวเอาไว้จำนวนมากได้

ดังนั้น ควรที่จะมีกฎหมายกำหนดจำกัดปริมาณการครอบครองยาที่อาจมีความเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ ตลอดจนกำหนดให้เฉพาะผู้ที่มีใบรับรองแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งหรือระดับรองซึ่งต้องซื้อยาดังกล่าวเป็นผู้ที่อาจครอบครองยาได้และในปริมาณที่ระบุไว้ในใบรับรองแพทย์ฯ และกำหนดให้เฉพาะผู้ที่มีใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะหรือมีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรมหรือมีใบอนุญาตขายยาเท่านั้นที่สามารถครอบครองยาในปริมาณมากกว่าผู้ป่วยได้ และจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับยาต่างๆ ด้วย โดยอาจบัญญัติเพิ่มเติมในหมวดบทกำหนดโทษแห่งพระราชบัญญัติยาฯ หรือในประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายยา

3. ควรกำหนดประเภทของยาที่มีความเสี่ยงไว้ในประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายยา หรือในประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง รายการยาอันตรายที่ต้องทำบัญชีการขายยา และเผยแพร่ข้อมูลและผลข้างเคียงที่เป็นโทษของยาเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

เนื่องจากวิวัฒนาการทางข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จนการเผยแพร่

คุณสมบัติของยาต่างๆ กระจายไปอย่างรวดเร็ว จนผู้ควบคุมตามไม่ทันผู้ละเมิดอยู่เสมอๆ แต่ปัจจุบันมีเพียงการกำหนดยาอันตรายที่อาจเกิดความเสี่ยงต่อการใช้ยาผิดวัตถุประสงค์ในกฎหมายระดับกฎกระทรวงหรือประกาศกระทรวงสาธารณสุข แต่ไม่มีการเผยแพร่ถึงโทษหรือผลข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์ของยาอันตรายเหล่านั้น จึงมีผู้ตระหนักถึงอันตรายของยาดังกล่าวน้อยมาก ดังนั้น ควรกำหนดประเภทของยาที่มีความเสี่ยงไว้ในประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายยาหรือในประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง รายการยาอันตรายที่ต้องทำบัญชีการขายยา และควรมีการเผยแพร่ข้อมูลทางด้านลบหรือผลข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์ของยาที่อาจเกิดความเสี่ยงต่อการใช้ผิดวัตถุประสงค์ และควรกำหนดให้มีการตรวจสอบการใช้ยาในทางผิดวัตถุประสงค์ และประกาศเผยแพร่ยาที่มีความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคคลทั่วไปทราบถึงโทษหรือผลข้างเคียงจากยาอันเป็นการสร้างความระมัดระวังทางด้านผู้บริโภคเพิ่มเติมจากที่กำหนดให้แต่เฉพาะผู้ขายแต่เพียงด้านเดียว

ข้อเสนอแนะดังกล่าว อาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนผู้บริโภคหรือผู้ประกอบการเกิดความตระหนักถึงอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากผลของการใช้ยาอันเป็นยารักษาโรคในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ของยาในวัยรุ่นที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์และใช้ยาด้วยความฉกฉวย โดยครอบครัวและผู้ปกครองควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันให้แน่นแฟ้น

ให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นไม่ต้องหาที่ยึดเหนี่ยวทางใจจากเพื่อน และควรให้ความรู้ทางสังคมในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านเพศสัมพันธ์หรือการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร วิธีการหลีกเลี่ยงจากสารเสพติด เป็นต้น ตลอดจนดูแลกำกับพฤติกรรมของลูกๆ ตามสมควร⁵³ เพื่อป้องกันมิให้วัยรุ่นเสี่ยงที่จะเสพยาและลดการใช้ยาในหมู่วัยรุ่นต่อไป

บรรณานุกรม

- กรชัย ฉันทจิรธรรม. “ยาอันตราย (Dangerous Drug).” <http://haamor.com/th/ยาอันตราย>. “การรักษาพยาบาลในอังกฤษ.” (2557). http://my-lifeinuk.blogspot.com/201406//blog-post_28.html.
- “การอบรมระยะสั้น ครั้งที่ 6 Comprehensive Adolescent Health Care: Strengthening Adolescent’s Lives.” 2426- มกราคม 2561. เอกสารประกอบการสัมมนา. กรุงเทพมหานคร.
- จุฑามณี สุทธิสีสังข์. “ ترامาดอล (Tramadol) เหยื่อของการนำยาไปใช้ในทางที่ผิด.” (2556). <http://www.pharmacy.mahidol.ac.th/knowledge/files/0161.pdf>.
- Zcooby. “กินโปร,โปรโคดีว คืออะไร? สารเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย.” (ม.ป.ป.). <https://www.zcooby.com/procodyl-kinpro-formidable-threat/>.
- นพพร ทิรัญวิวัฒน์กุล. “การดูแลวัยรุ่นที่ใช้สารเสพติด.” ใน ตำราเวชศาสตร์วัยรุ่น

⁵³ George S, Dyer Art, Liwin Phyllis, 2002, “Overview of Risk and Protective Factors”, The Alberta Youth Experience Survey, ADDAC Research Servi

- Textbook of Adolescent Medicine. นนทบุรี: ภาพพิมพ์, 2559.
- “ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง รายการยาที่ต้องรายงานต่อสำนักคณะกรรมการอาหารและยา.” ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 179 ง. 4 สิงหาคม 2558. <http://www.fda.moph.go.th/sites/drug/Shared%20Documents/Notification-of-cafes-medicine/%E0%B8%AD%E0%B8%A2.15.pdf>.
- “ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง รายการยาอันตรายที่ต้องทำบัญชีการขายยา.” ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 179 ง. 4 สิงหาคม 2558. http://papc.pharmacycouncil.org/share/file/file_1724.รายการยาอันตรายที่ต้องทำบัญชี.PDF.
- “ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการขายยา.” ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 179 ง. 4 สิงหาคม 2558. http://papc.pharmacycouncil.org/share/file/file_1721.เงื่อนไขการขายยา.PDF.
- ปรุพท์ รุจนธำรงค์. “ระดับการควบคุมทรามาดอล (Tramadol) ในแต่ละประเทศ.” (2556). <http://rparun.blogspot.com/201307//tramadol.html>.
- ผู้จัดการรายวัน. “ขายดีดี “โปรโคดิล” ไซร้ปเพิ่ม ความความตาย...ให้ “วัยรุ่น”. ผู้จัดการออนไลน์ (20 กรกฎาคม 2559). <http://www.manager.co.th/AstvWeekend/ViewNews.aspx?NewsID=959000072141>.
- “พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551.” ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 33 ก. 13 กุมภาพันธ์ 2551. <http://old.ddc.moph.go.th/law/showimg5.php?id=77>.
- พวงทอง ไกรพิบูลย์. “กลุ่มอาการเซโรโทนิน (Serotonin Syndrome).” *หาหมอ.com* (ม.ป.ป.). <http://haamor.com/th/กลุ่มอาการเซโรโทนิน/>.
- Pharmchompoo. “บิโฟว์ ยา “มหาลัย” ที่วัยรุ่น กำลังหลง! แต่รู้ไหมมันเสี่ยงตาย!!” *MGR Online* (7 ธันวาคม 2559). <https://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9590000122116>.
- เภสัชกรอุทัย. “#Artane / #Trihexyphenidyl / #Benzhexol ยารักษา #โรคพาร์คินสันที่กำลัง กลายเป็นยาใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่เด็กวัยรุ่น นำมาพิกัน.” (12 กันยายน 2558). <https://th-th.facebook.com/acarethai/posts/509829169179581>.
- Sanook!. “ยาทรามาดอล อันตรายถึงชีวิตเมื่อใช้ ผิดประเภท.” (20 ธันวาคม 2559). <https://www.sanook.com/health/5749/>.
- Study Industry Travel Area. “การซื้อยาในประเทศญี่ปุ่น.” (ม.ป.ป.). <http://si-ta.com/th/buying-medicine-in-japan/>.
- สมศักดิ์ เทียมเก่า. “ชักเกร็งกระตุก (Generalised Tonic-Clonic Seizures).” *หาหมอ.com* (ม.ป.ป.). <http://haamor.com/th/ชักเกร็งกระตุก/>.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. “พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510.” ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 84 ตอนที่ 105 ก. 10 ธันวาคม 2510. <http://www.rachakij.com/wai/rajan/2510/25100105k01.pdf>.

- นุเบกษา เล่ม 84 ตอนที่ 101. 20 ตุลาคม 2510. <http://www.fda.moph.go.th/sites/Drug/LawDrug/%E0%B8%A20420--9999-update.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, กองควบคุมวัตถุเสพติด. “ข้อมูลวิชาการและการนำมาใช้ในทางที่ผิดของ ‘Tramadol.’” (2556). <http://narcotic.fda.moph.go.th/welcome/?p=4326>.
- Lheam-Thong. “‘ ترامาดอล ’ ใช้ผิดถึงตาย !!!” (23 ธันวาคม 2559). <https://news.mthai.com/webmaster-talk/540035.html>.
- อภัย ราษฎร์วิจิตร. “ไตรเฮกซีเฟนิดีล (Trihexyphenidyl).” *หาหมอ.com* (ม.ป.ป.). <http://haamor.com/th/ไตรเฮกซีเฟนิดีล/>.
- . “โปรเมทาซีน (Promethazine).” *หาหมอ.com* (ม.ป.ป.). <http://haamor.com/th/โปรเมทาซีน/>.
- . “ยา ترامาดอล (Tramadol).” *หาหมอ.com* (ม.ป.ป.). <http://haamor.com/th/ยา ترامาดอล/>.
- . “แอนติมัสคารินิก (Antimuscarinic Drugs).” *หาหมอ.com* (ม.ป.ป.). <http://haamor.com/th/แอนติมัสคารินิก/>.
- American Addiction Centers. “Help for Tramadol Abuse.” (n.d.). <https://americanaddictioncenters.org/tramadol-abuse/>.
- Brener, Nancy D., Laura Kann, Tim McManus, Steven A. Kinchen, Elizabeth C. Sundberg, and James G. Ross. “Reliability of the 1999 Youth Risk Behavior Survey Questionnaire.” *Journal of Adolescent Health* 31, no. 4 (2002/10/01/2002): 336-42.
- Eriksson, M., Jonsson, B., Steneroth, G., and Zetterstrom, R. “Amphetamine Abuse During Pregnancy: Environmental Factors and Outcome after 14-15 Years.” *Scandinavian Journal of Public Health* 28, no. 2 (Jun 2000): 154-7.
- FindLaw. “Promethazine Hcl.” (n.d.). <https://injury.findlaw.com/product-liability/promethazine-hcl.html>.
- Grond, S., and Sablotzki, A. “Clinical Pharmacology of Tramadol.” *Clinical Pharmacokinetics* 43, no. 13 (November 01 2004): 879-923.
- Reeves R.R., and Burke R.S. “Tramadol: Basic Pharmacology and Emerging Concepts.” *Drugs Today (Barc)* 44, no. 11 (Nov 2008): 827-36.